

A családok quetre vannak számítva, az egységet az újdonszülött gyermekek képviselik.

Bár, mint látható, tápértékükre nézve a legalsóbb rangú tápszerek azok, melyekből a legszegényebb néposztályok élleme áll, mégis Engel számítása szerint az összes kiadások 98,66 %-át az élelmezési kiadások képezik.

A hiányos és antihigiénikus táplálkozás következményei azután ott mutatkozik a szegény osztályok magas halandóságában és még inkább a halandóságot halálokok szerint feltüntető statisztikában. Erre nézve igen jellemzők Kőrösi adatai, aki Budapesten (1883-90.) 100.000 halálesetnél a következő halálokokat találta a vagyoni állapot szerint:

halálok	ha a vagyonosok aránya = 100
idegbajban	75
vérkeringési bajban	50
légzőszervi bajban	118
emésztőszervi bajban	122
hugy- és ivarszervi bajban	67
mozgásszervi bajban	127
bőrbajban	73

A régi közmondást, mely szerint "mens sana in corpore sana", a modern kriminálaetiológiai kutatások tartalmi igazságának egészében megerősítették. Az a néposztály, mely önfentartási szükségletei kielégítésében állandóan akadályozva van, hol rendszeres kielégítésük helyett azok állandó visszafejlesztése szokásos, ott a testi degeneráció ikertestvére: a lelki elcsenevészesedés is előbb-utóbb kiburjánzik.

(In: *Kriminológia. Budapest, 1912. 236-237. pp.*)

Vagyoni állapot

A kriminalitásnak a vagyoni helyzettel való összefüggése megítélésében több nehézséggel találkozunk. A vagyoni állapot egymagában a többi — éppen a vagyoni helyzet bizonyos fokával együttjáró — tényezőtől szigorúan nem különíthető el. Foglalkozás és műveltség főleg az a két közbeiktatott egység, melyek a vagyoni állapot aetiológiai jelentősége megítélésénél zavarólag hatnak. De ezenkívül az anyagi viszonyok megítélése szubjektív alapon nyugodván, a statisztika adatai sem fedik mindenben a valót.

A magyar bűnügyi statisztika az elítéltek vagyoni helyzetére vonatkozólag az 1905-1908. évek átlagára a következő adatokat közli:

	100 elítélt közt volt
vayonos	5,1
némi vagyonnal bíró	9,6
vagyontalan	85,3

Mint látható, a vagyontalanok jóval több bűncselekményt követnek el, mint a vagyonosok, s mint Földes¹ különös nyomatékkal hangsúlyozza: "bizonyos, hogy a vagyonosok a büntettek között még kisebb arányban szerepelnek, mint azt a statisztika kimutatja". Állítását a következő feltevessel igazolja: "Ha földesbirtokosok, haszonbérletűk, az ipar- és kereskedelemnél az önálló vállalkozók, az értelmiségek túlnyomó nagy része, a saját jövedelmükből élők, valamint az ezeknek megfelelő része a háztartásokban elfoglalt nőknek a vagyonosabb osztályt képezik, akkor legalább 15 százalékra kell ezen osztály arányát tenni..."

A nemzetközi bűnügyi statisztika adatai szerint különben mindenütt a vagyontalan társadalmi osztály jár elől a vagyon elleni bűnözésben, a vagyonosabb osztály pedig inkább a személy elleni kriminalításban veszi ki a részét. Nálunk az 1908. évi statisztika szerint a megoszlás a következő volt:

¹ Földes: Statisztikai előadások. Budapest, 1904.

	100 elítélt közül	
	vagyonos	némi vagyonnal bíró
személy elleni bűncselekmények miatt elítéltek	7,9	13,1
vagyon elleni bűncselekmények miatt elítéltek	2,3	6,0

A vagyontalan osztály, míg a vagyon elleni kriminalitásnál különösen a lopás, csalás, orgazdaság és rablás deliktumai elkövetésénél szerepel, addig a vagyonos elem az uzsora, pénzhammisítás és zsarolás büntetendő cselekményeiben van aránylag magasabb számokkal képviselve.

Lombroso az olasz statisztika adatai alapján úgy észlelte, hogy az erkölcs elleni bűnözés is a vagyonosabb osztályban aránylag magasabb érvényesülést talál. Ezt azonban nem lehet általánosítani, minthogy sok más állam statisztikája ennek az ellenkezőjét mutatja.

A vagyoni helyzet tehát nem az egyetlen faktora a büntetendő cselekmények elkövetésének. Már Quetelet helyesen hangsúlyozta: "Több francia departement, melyek mint a legszegényebbek ismeretesek, egyúttal a legerkölcösebb. Az ember nem azért indíttatik a bűncselekmény elkövetésére, mert kevéssel rendelkezik, hanem gyakran azzal, hogy hirtelen a jóléteből a nyomorban s abban a lehetetlen helyzetben találja magát, hogy összes szükségleteit, melyekhez hozzászokott, nem tudja kielégíteni.

Így annál nagyobb a kísértés veszélye, minél nehezebben esik az egyén részéről a lemondás. Itt természetesen megint közbelép a biológiai tényezők kivül a műveltség hatalmas faktora, ott, ahol az önuralom intenzív az intellektuális energiák túlsúlya miatt, a nyomor — ha az nem éppen az önfenntartás legnélkülözhetlenebb eszközeit érinti — még nem katasztrófális; de azzá válik azoknál, kik az önfegyelmzés elemi feltételeinek, a szükséges intelligenciának nincsenek birtokában. Így, mint Eggert mondja: "A szegénység fenyegető nyomor nélkül is lehet bűncselekmények talaja".²

Hogy a műveletlenség s ennek túlzott fokai a szegény néposztályoknál keresendő, nyilvánvaló. Ezek tehát azok az elemek, melyek a gazdasági élet kedvezőtlen alakulásaira a legélelkenbben reagálnak. Érdekes Wadler megfigyelése

2 76. Jahresversammlung der Rheinisch Westfälischen Gefängnisgesellschaft.

Szerbiára nézve, ahol az 1895. évi gazdasági válság kihatására a személy elleni bűncselekményért elítélt személyek abszolút és relatív legmagasabb számát a vagyonnélküliek alkották: "... világos bizonyosságul arra, hogy gazdasági depressziók a legérzékenyebben érintett néprétegeknél nemcsak a vagyon elleni kriminalitást növelik, hanem a testi épség és élet elleni jogellenes cselekmények számát is szaporítják".³

Cola janni meg méltán hívja fel a figyelmet arra a jelenségre, hogy a vagyoni helyzetnek egymagában való mérlegelése még nem fejt fel a kérdést: nem az abszolút vagyonosság fontos, hanem az a viszonylagos helyzet, mely a jövedelemmegosztás mikénti alakulásaként létesül. Végül Tarde joggal emeli ki, hogy kriminálaetiológiailag az anyagi helyzetben beálló változások jönnek különösen tekintetbe, mikor ismét az eddigi különbségekhez való hozzáalkalmazkodás illuzórikussá válik.⁴

3 Wadler: die Verbrechenbewegung im östlichen Europa. München, 1908.

4 La criminalité et les phénomènes économiques. Lac. Arch. 1901.